

ZENTAI ELLENŐR.

Helyi és vidéki érdekű társadalmi és közgazdasági hetilap.

Szerkesztő és kiadóhivatal: Kinizsi-utca 920. sz., hova a lapot érdeklő közlemények, hirdetések, az előfizetési pénzek és hirdetési díjak intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 forint. — Egyes számok a szerkesztő lakásán és Zettin József ur kereskedésében 10 kr-ért kaphatók.

Megjelenik
minden vasárnap.

Hirdetések:

Hirdetési díj egy négyszög-centiméternyi térért 2 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatás után 30 kr. — Nyilttér petisoronként 10 kr.

A zentai győzelem emléke.

Ha van történelmi dicsőség s ha részülnek ebben egyes városok, úgy Zenta neve a történetben mindenkor lángbetűkkel lesz beírva. Nem az itt levő egykori falu jámbor lakói alkottak maradandó becsü dolgokat, nem is egyesek nagy tettei emelték híressé a város nevét, hanem az a világra szóló diadal, mely immár közel kétszáz év előtt Zenta falai alatt vívatott. A végzet úgy akarta, hogy két nagy birodalom sorsa a mi szerény városunk kisded határában legyen eldöntve. Messze földről, idegen országokból fényes lovagok, büszke daliák s nagy táborok jöttek ide, nem is sejtve a küzdelmet, mely itt reájok várt; nem is sejtve a vést, mely annyi nemes vitézre borított szemfedőt. Eljött a török föld minden jóra való fia, a szultántól az utolsó jancsárig, bár maga sem tudta, mi vár itt reá. Eljött a magyar és német birodalom minden nevezetesebb s harcra leginkább megédzett embere, hogy a döntő hadjáratban részt vehessen. A küzdelmek kora volt ez, a tette vágyó nemzedék századokra kiható mozgalmainak kora, melyben hazánk szent földje volt a szereplés állandó színtere. Mikor a csatazaj Zenta alatt először fülhangzott, már akkor másfél század óta folyton folyt a harc a négyes folyó szelidte téreken. Az egész művelt világ figyelme mindig csak azon eseményekre volt irányozva, melyek a magyar földön naponként lejátszódtak; egész földrészünk hősei ide vágytak, hogy harcolhassanak a „kereszténység örökös ellene“, a török ellen. Ezért sietett minden tettevágyó lélek e vidékre, mert a legszebb harci babér itt termett számára; s ezért sajnálta halálos ágyán a német és spanyol országok legnagyobb vezére, a holland föld büszke leigázója, Alba herceg, hogy magyar földön a török ellen életében nem harcolhatott.

De nemcsak a keresztény, hanem a mohamedán világ tettevágyó fiai is egyaránt büszkék voltak arra, ha magyar földön küzdhetek, mert tudták, hogy a harc, mely a Tisza és Duna partjain vívatik, a nemzeti dicsőség, a nemzeti nagyság harca. A török birodalom határai itt a Tiszánál s Dunánál végződtek, s a küzdelem annál inkább tünt magasztosabb jellegűnek, minél jobban kezdett a forgandó hadiszerencse a keresztény fegyverek részére állni. A XVII-ik század nagy harcaiban bármennyi fény esett is a török hadak ténykedéseire, a keresztény seregek diadalmos előhaladása mindinkább szemléltetővé lön. És végre annyi küzdelem, oly sok áldozat után a század végén egy igénytelen falu mellett dőlt el az a harci tusa, mely két hatalmas és nagy birodalom jövője fölött volt végérvényesen döntendő. Ez volt a zentai csata.

1697. szept. 11-én szomorú nap virradt a török nemzetre, épp oly szomorú mint örvendetes az egész keresztény világra. Kelet és nyugat ide küldé legszebb csapatait, hogy vérrel áztassák, vérrel öntözzék a zentai

síkot. Hány diadalok közt megöszült harcos, hány reményteljes ifjú dalia hullt itt porba; mennyi remény, mennyi vágy hiúsult meg itt, s mennyi könny, mennyi gyász követte a zentai ütközet napját?

Azóta csaknem két század mult el. Az egykor ellenséges nemzetek megbékültek, az új viszonyok feledteték a multat. Ez volt oka, hogy Zenta város értelmes közönsége 1878-ban eltörlé azt a szokást, hogy a törökök fölött határunkban vívott diadal emlékét évente továbbra is megünnepelje. Az egykor nagy és hatalmas török nemzet iránti rokonszenv, mely a hetvenes évek végén a mi közönségünkben is oly erősen s leplezetlenül nyilvánult, többé-kevésbé igazolta ez intézkedés méltányosságát. De a tények beszélnek. Az emlék mindenha emlék marad. Zenta nevéhez mindörökké egy nagy diadal emléke fűződik. S ha bár e város nem is akarná a birodalmi hadak legnagyobb vezérének, Savoyai Eugen hercegnek híres győzelmét évente megünnepelni, a történet eléggé tanuskodnék e tény nagyszerűségéről s eléggé biztosítaná annak örök emlékét.

Nagyon kishitűnek s a kegyelet iránt nagyon is érzéketlennek tüntetné föl magát ország-világ előtt városunk, ha most, midőn egynémelyek a zentai csatában elesett hősök hamvai fölé illő emlékjel fölállítását tervezik, a nagy esemény, a nagy történelmi mult méltó örökösének nem akarná magát első sorban az által is nyíltan tanusítani, hogy a diadal napját, szept. 11-ikét, ismét oly fénynyel s oly pietással ülné meg, mint megölték elődeink több mint félszázadon át.

A Zentánál levert ellenség utódai iránti rokonszenv nem gátolhat bennünket abban, hogy a csata évfordulóját meg ne ünnepeljük; mert ez ünnepély nem a jelen politikai tüntetése, hanem csak a mult iránti kegyelet adója. A multban kivívott történe mi dicsőség iránti kegyeletet nem lehet, nem szabad a jelen érzelmeinek zsákmányul dobnia.

Jöjjünk tehát össze ismét a csata évfordulóján s röjünk le együttesen a kegyelet magasztos adóját. Tartsunk Te Deum-ot a hősök győzelméért, s ha tetszik, tartsunk gyászmisét az elesett bajnokok lelkiüdvéért. A városunk alatt elhullott török vitézek emlékét ez által nem fogjuk sértani. Bár ők többben alusszák itt örök álmukat s bár határunk fővenyét bővebben öntözte az ő keblök vére, ők nyugodtan fognak maradni. Illő azonban, hogy az ünnepély alkalmával róluk is megemlékezzünk, mert tudnunk kell, hogy ők e helyen épp oly dicsőséggel hullottak el, mint a mily dicsőséggel győztek a mi feleink.

Menjen ki tehát oda az Eugen-szigetre szept. 11-ikén minden zentai, s röjja le a mult iránti kegyelet adóját ott azon a helyen, hol minden porszem hőst takar, minden bokor daliák véréből fakad s minden szellő a nagy idők nagy tetteiről s a hősök dicső küzdelmeiről beszél. Illő, hogy megemlékezzünk azokról, méltányos, hogy kegy lettel legyünk

azok iránt, kik ama nagy küzdelemben résztvettek. kik — a haza és a keresztény világ előnyére kivívott nagyszerű győzelem árán — Zenta nevét karddal irták be a világtörténet lapjaira.
D u d á s G y u l a.

Egy pár alkalmi szó gazdáinkhoz.

Magyarországot hajdan Európa élestárának tartották; sokszor fülkölt a magyar bő termésében, máskor meg éhen pusztult a nép aszály és egyéb csapás miatt. Ma már nem ily viszonyok közt élünk, a közlekedési eszközök fejlettsége kitérülte a nemzetek szótárából a sanyaru inség kifejezést. Egyik ország fölőlegét rövid nap, sőt órák alatt, a másik ország szükségletének földzésére fordíthatjuk. És ez így jól van.

Egy oly földmivelő államban, mint hazánk, az aratási eredmények végtelen befolyással vannak a nép anyagi helyzetének mikéntjére. Ha van jó termésünk, a kereskedelem élénkül, az ipar, művészet, tudomány virágzik s az erkölcsi és anyagi gyarapodás szemmel láthatólag nő. Ha jön a fagy, aszály vagy más országos csapás, pang a mesterség s minden, mert nálunk mindennek alapja a földmivelés.

Vessünk egy futó pillantást ez évi termésünkre, vizsgálódjunk annak eredményén s vonjunk következtetést a föld áldásából, a mely saját egyéni háztartásunkkal lényeges és okozati összefüggésben van, számítását téve, hogy mily hosszant nyújtózzhatunk ez új gazdasági évben. Tegyük pedig ezt annál pontosabb lelkiismeretességgel, minél inkább meg vagyunk arról győződve, hogy a mi jó magyar népünk és főleg a földmiveléssel foglalkozók, keveset szeretnek foglalkozni a holnap és általában a jövő eszméjével.

A gabona termési eredményét ez évben még számokkal nem illusztrálhatjuk, de már is tudjuk, hogy jóval magasabban áll az a mult évinél — csekély helyi kivételekkel. A minőségi termést nem kifogásolhatjuk, a mennyiségét sem, hanem az árakat. Takarmánytermés sem volt ez évben valami gazdag, ha csak a sarju nem pótolja a hiányt. Hol jégeső, majd hosszantartó szárazság tépt, szaggatta a gazda reményeit még aratás alatt is, hogy a mi szük áldást adtak az istenek, az se legyen teljes és tökéletes. A buza, rozs néhol kicsirázott, az árpa megsárgult, megbarnult úgy, hogy a kiviteli árpa ez évben még kevesebb lesz, mint azt a termés mennyisége mutatta. Bizalmat kelt azonban a kapás növény és szőlő állapota, v. lamint a gyümölcstermelés is ott, hol a jég nem pusztított.

Ilyenformán állunk termésünkkel. A jövedelem is szükebb lesz; igényeinknek is e szerint korlátotabbaknak kell lenniök.

Kérdés azonban, hogy ez a sok csapáshoz szokott jó magyar nép, különösen a mezőgazda, fog-e birni oly lelki erővel, hogy a kísértéseknek ellenálljon? Aligha.

Napjainkban óriási súlyok és terhek neheznek a gazda vállaira, olyanok, melyeket csaknem nyögve emel, melyek alatt roskadozik, sőt sokszor össze is omlik. Az életmód követelményei a kisgazdánál is fölőttébb kifeleltek, melyeknek kielégítése pénzbe, sok pénzbe kerül, de a melyek nem fölőttlenül szükséges, hogy kielégíttessenek. A háztartás és gyermeknevelés egy kis luxus, az adó, a gazdasági forgó tőke mind kielégítésre vár s mindegyik csak az aratás eredményére vet sóvárgó pillantásokat. A gazda homloka izzad, gondolkozik, hogy miként elégítheti ő e követelöket, melyeknek első és legtántoríthatlanabb követelöje az adó; ezt meg kell fizetni. A háztartástól nem lehet elvonni semmit, mert már ebbe a feleség is beleszó; a gyermeknevelés is sokba kerül.

A névnapokat sem engedhetjük el, mert ha nem csapunk óriási traktát, megszól bennünket az atyafiság. Ezekből semmit sem engedünk!

A jámbor férfi azután fejet hajt, s a jövendő nem futván ki a kiadásokat, összehuzásokat tesz a gazdaságnál, majd kölcsönt vesz föl, a mi pört, végre dobszót hoz az udvarra. Így pusztul, így vész a középosztály, ha rossz termés van, vagy ha elég gyöngye a gazda, hogy nem számít s olyan dolgokra is vetemedik, melyek nélkülözhetők volna. Vajha minél ritkábbak volna ezek a sötét képek! De vannak jó magyar családjaink között számosan, kik nem így gondolkoznak. És ez vigasztaló! Ne adjon ki a gazda egy fillért sem addig, míg meg nem fontolja, hogy azon kiadás föltétlenül szükséges-e vagy nem. Ezután következék a hasznos kiadás, mely az előbbivel lehetőleg egyesíttessék s csak legvégül jöjjenek a kényelmi kiadások — lehető szűk határok közé szorítva. Ekkor leszünk boldogok és függetlenek. Ekkor nem fog a gazda uzsorásra szorulni, ha lelke vései ez aranymondásokat: „Ha óhajunk biztos sikert, állandó jólétet s kielégítő vagyonosságot: alkalmazzunk értelmes munkát, kitartó szorgalmat és bölcs takarékoságot.” (Kenessey K.)

Csak akkor lehetünk valóban jó gazdák, mert a ki jó gazda, egyszersmind jó hazafi is.

Szobonya Bertalan.

Egy ártatlanul üldözött ember.

Clementisz Kornél városi műkertészt Gombos Gábor polgármester állásától még 1883. évi október hó 1-én fölfüggesztette. Tulajdonképen okát a fölfüggesztésnek maig sem tudjuk. Valószínű azonban, hogy a polgármestert személyes indokok vezérelték a kertész elleni föllépésre. Hanyagságot említ ugyan föl a fegyelmi vizsgálatot elrendelő végzés, csak hogy köztudomású dolog, hogy Zentán hanyagság nélkül kevés a tisztviselő és még sem alkalmaztatik ellenük a legsúlyosabb rendszabály: a fölfüggesztés. Ismerve Gombost mint embert, inkább adunk tehát hitelt ama verziók egyikének vagy másikának, mely szerint Clementisz azért fosztatott meg kenyerétől, mert a polgármesternek kívánatára nem akart rögtön és sürgősen rózsákat szedni, illetőleg a polgármestert per „tens polgármester ur“ titulálta.

Ezt persze ha Zentán kívül akárhol meghallják, kinevetnek bennünket. De a dolog így van; mi már majdnem beleszoktunk polgármesterünk ehhez hasonló, hogy úgy mondjuk: hámból való kirugasaihoz, melyek indító oka rendszerint személyes gyűlölködéssé vezethető vissza. A volt közbiztos ellenőrt: Fischer Miksát is pusztán a titulus meg nem adása miatt függesztette föl.

A fölfüggesztéssel egyidejűleg Gombos a kertészt lakásából kiüzte és helyette Pavlovits Györgyöt alkalmazta kertészül.

Hogy mekkora bakot lőtt és mekkora méltatlanságot követett el e tétével, kitűnik az alispán 17,943/1883. sz. a. kelt rendeletéből, mely a helyettesítésre és a kihelyezésre vonatkozólag így szól:

„A mi azonban az ilykép ideiglenesen megürlt műkertészi állásnak Pavlovits György személyével helyettesítés útján történt betöltését illeti, ezt azon okból sem misitem meg, mert a községi törvény, valamint Zenta város hatóságának tanácskozási rendszabálya értelmében a tisztviselők, a segéd- és kezelő-személyzet létszámában ideiglenesen megürlt állásoknak helyettesítés útján való betöltése a városi képviselő jogköréhez tartozik. Egyben miután az is fölhozatik, hogy Cim a kertészt lakásából is kihelyeztette, figyelmeztetik polgármester ur, hogy a bevett gyakorlat szerint a fölfüggesztett hivatalos közeg, fegyelmi ügyének jogerős s öt elmarasztaló határozatnak meghozataláig lakásában nem háborítható.”

Ennek dacára Clementisz a kertészi lakásba többé be nem eresztette. A helyettesítésről az „orr“ megkapása után Gombos a közgyűlésnek utólag jelentést tett, mely azt jóváhagyta.

A fegyelmi vizsgálat elrendelve lévén, az első helyszíni szemle 1884. évi február 5-én ejtett meg. A szemlén résztvettek Branovacsai Tódor, Györgyoványi György, Koncz József, Klászik Rókus és Dudás Lajos. Nevezettek a fatevészt állapottól megvizsgálván, a kertész munkájáról a legfényesebb bizonyítványt állították ki. Nevezetesen a fölvett jegyzőkönyv szerint azt találták, hogy úgy az epreskerti, valamint a keresztési falkolák kielégően befásítva, a szembések kellőleg gondozva vannak, továbbá hogy magról nevelt alanyok kielégítő számban találtak és kijelentik, miszerint a gazdasági és erdei facsemet k elismerésre méltó, Zentán eddig még soha nem volt mennyiségben találtak. A kertész terhére csu-

pán annyit rónak, hogy a szemzések és oltványok közé veteményeket ültetett, hogy néhol sarnyuhajtásokba történtek a nemesítések, hogy a fák helylyel-közzel görbék, hogy az eladásra szántakon táblácskák nincsenek, hogy mellőlük a karó hiányzik.

A fegyelmi vizsgálat során a második helyszíni szemle 1884. évi június 6-án tartatott meg, mely alkalommal a már megnevezett szakértő bizottság által a réti vízlevezető árok, az adorzáni és csárdai országutak mentén levő fák vétettek vizsgálat alá. A bizottság által fölvett ezen második jegyzőkönyv tartalma is olyan, melyre a fölfüggesztett kertész csakis büszkeséggel hivatkozhatik. Konstatálva lett ugyanis, hogy 515 újonnan ültetett fa közül csupán 15 darab száradt ki rossz ültetés folytán. Megjegyzéssel egyúttal a bizottság, hogy az ültetvények, részben mint legelő melletti, a jószág által, részben mint kaszáló melletti égetéskor a tűz által nagyobb rongálásoknak vannak kitéve.

A fölfüggesztő végzésben fölhozott vádak terhe alól tehát a kertész isten és ember előtt tisztázta magát. Teljes joggal várhatta tehát, hogy bebizonyulván az ellene emelt vádak alaptalansága: ellene a további eljárás beszüntettetik és állásába visszahelyeztetik.

De mi történt?

Fölfüggesztése idejéről számított teljes egy év leforgása után 1884. évi okt. 3-án megújítottak ellene a vádak; egy városi tisztviselő, egy irnok, egy csordás és hét-nyolc napszamos beidézettek és a vizsgálat újból fölvétetik. A beidézettek újból megvizsgálják a fákat és 1884. évi okt. 25-én, tehát a kertész fölfüggesztése után 13 hónapra, azt találják, hogy a nagyréti árok, továbbá az adorzáni és csárdai utak mentén levő fák közül 379 darab ki van száradva és azonkívül mintegy háromszáz darab ültetvény hiányzik.

Mily kirívó ellenfele ennek az egy év előtti bizottsági nyilatkozat, mely szerint ugyanazon területen csupán 15 darab fa száradt ki, a gazdasági és erdei facsemetek pedig elismerésre méltó, Zentán még eddig soha nem volt mérvben találtak.

Gombos Gábor ur a kertészt akarta felelőssé tenni azért, hogy azon fák, melyeket 1882-ben, tehát fölfüggesztése előtt egy évvel ültetett, melyek fölfüggesztésekor 15 darab kivételével teljesen rendben találtak: fölfüggesztése után 13 hónapra, a legelő jószág, a rétegetés, vagy talán a helyettes kertész teljes egy évi hanyag gondozása következtében nagymérvű pusztulásnak indultak.

Lelke rajta, kinek szemében ezen körülmény az igazsággal megegyeztethető.

A megyei ügyész Gombos ur embere lévén, kapva-kapott az utóbbi vizsgálat eredményén és Clementisz Kornél elmozdítását indítványozta.

Az alispán azonban akként döntött, hogy Clementisz megdorgálásra, tehát a lehető legkisebb fokú büntetésre ítélte s állásába való visszahelyezését elrendelte.

Majdnem két évig sanyargott és küzdött csaknem az éhséggel egy szegény családos hivatalnok Gombos Gábor ur személyes boszúja miatt, a nélkül, hogy arra a legkisebb okot szolgáltatva volna.

Annyi igaz, hogy sem a kertész, sem felesége, sem apró gyermekei nem foglalják, míg élnek, Gombos Gábor urat imádságaikba.

Szakértői vélemény Grundbök István körkermence-tervezete fölött.*

Az „Ipar“ jellegű terv kiállítása és szerkesztése, továbbá az építési leírás különös szakértelmű és gondról tanuskodik. Ajánlata határozottan és a részletekig kifejezésre hozza a várossal kötendő szerződés alapföltételeit, melyek a városra nézve tökéletes garanciát nyújtanak.

Azon passzust, mely szerint a várostól 300,000 darab téglát kölcsönképen kér, nem tartjuk ellenezhetőnek, mert az első sorban biztosítja a kemence gyors fölépítését; másod sorban a téglák a város területén maradnának és különben is sárba lennének befalazva, tehát értékükből nem vesztenek.

Vállalkozó kauciót is hajlandó letenni, mely összeget a város határoz meg és így a város minden eshetőségre biztosítva van. A tervek szerkesztése és az építési leírás gyakorlott és képzett szakértőre vallanak és ebben a tekintetben a beérkezett pályatervek közül a legjobbnak és legelfogadhatóbbnak ajánlható. Kiemelendőnek tartjuk továbbá, hogy vállalkozó a kemence méreteit úgy szerkesztette, hogy nagyobb téglaszükségletnél

* Közzöljük e szakértői véleményt, mely fontos adatokat képez a nagy port fölvett körkermence-ügygyel kapcsolatos téglaszállítási miszeri és egyéb balságos állapotok történetéhez városunkban.

előállításra képezzék évente a 3 millió darabot jóval meghaladhatja. Azonkívül a város fejlődésére igen célirányosnak tartjuk, ha egy állandóan működő gyár épülne területén és az „Ipar“ benyújtója kötelezhető volna ajánlata folytán egy gőzgép föllállítására is, és így a tégláégetés egész gyári iparrá fejlődne ki Zentán, mely sok embert a szegényebb osztályból egész éven át állandóan foglalkoztatna.

A város 20 év lefolyása után a teljesen be rendezett gyárat, minden fölépítményeivel és fölszereléseivel a leltár 50% ban átveheti. Magától értendő, hogy csakis akkor fizetendő a leltár 50%-a, ha az összes fölszerelvények és fölépítmények jókarban vannak.

Különbösen a város nem kötelezi magát a gyár átvételére; ezen esetben vállalkozó bérleti joga továbbra is fennmarad.

Ezen engedmény ellenében vállalkozó megszorításokkal kívánja csak megengedni a mások általi tégláégetést, de minden városi lakosnak jogában áll, saját szüksége fűdőzésére a város területén téglát égethetni; ez nem sérti sem a város, sem a lakosság érdekeit és így elfogadható.

A tulajdonjog elismerése és bér fejében évi 100 frt bért ajánl föl vállalkozó, mely 20 év alatt 2000 frtot tesz ki, tehát a terület értéke készpénzzel fűdözve lett. Azonkívül a város részére — mely csak tőle veheti téglát — a mai árnál olcsóbban szállítja gyártmányait. Elismert dolog azonban, hogy a körkermence égetett téglák sokkal jobbak, mint az eddigi módon előállítottak, tehát ezen okból is előnyösnek mondható jelen ajánlat.

Ha a csárdai uthoz szükséglenő 3 millió darab téglára nézve az „Ipar“ jellegű és a beérkezett többi ajánlatok egységi árait összehasonlítjuk, kitűnik, hogy a csárdai műtökhöz szükséglenő 3 millió klinkert legolcsóbban nem az „Ipar“ jellegű ajánlat benyújtója szállítja; miután azonban a pályázati hirdetésben világosan ki lett mondva, hogy a város közönsége fönntartja magának azon jogot: a beérkezett pályaművek közül szabadon választani, alólírott bizottság egyhangulag oda nyilatkozik:

Szólíttassék föl az „Ipar“ jellegű terv és ajánlat tulajdonosa, mint a legszakavatottabban készült terv benyújtója, hajlandó-e egy választandó bizottság által elkészítendő föltételek alapján a várossal a szerződést a körkermence fölépítésére és üzembe vétele végett megkötni, benyújtott terve szerint?

A gazdasági egyesület fölrándulása az országos kiállításra.

A megyei gazdasági egyesület egyik ülésén Schmauz Endre elnök ur indítványt tett az iránt, hogy az egyesület egy fölrándulást rendezzen az orsz. kiállításra. Az indítvány közhelyességgel elfogadotván, az elnökség megbízott, hogy a fölrándulás részleteinek megállapítása iránt belátása szerint intézkedjen.

Több oldalról történt kérdezősködésre, a fölrándulásra vonatkozólag, az érdeklődőkkel tudatjuk a következőket:

A fölrándulás részleteire vonatkozólag, mint-hogy az elnökség nem tudja még hozzávetőleg sem, hogy mennyien fognak a részvételre jelentkezni: teljes intézkedést még nem tett; mert úgy az utazást, mint az elszállásolást illetőleg más intézkedés szükséges, ha 30-an, és más intézkedés szükséges, ha 500-an jelentkeznek.

Az indulás, tekintettel arra, hogy a nemzetközi gazda kongresszus október 3-án nyílik meg, Zomborból október 2-án lesz. (Az indulás órája annak idején pontosan közölve lesz.) A megye tiszavideki és délkeleti részéből fölrándulók Szabadkán fognak a zomboriakhoz csatlakozni, de vasuti árkedvezményt nem csupán Zombor és Szabadkáról, hanem a megye minden vasuti állomásáról fognak kieszközölni.

A Budapesten való tartózkodás idejének meghatározására nézve tekintettel lesz az elnökség, hogy a kiállítás megtekintésére elegendő idő legyen, nemkülönben arra, hogy a résztvevők ott legyenek az október 5-én megnyitandó nemzetközi kiállításon. A testületileg való Budapesten tartózkodás tehát 5—6 napra fog terjedni.

A fölrándulás költségei, minthogy a résztvevők számához mért lesz, nem határozható meg még egész precizitással, de mindenesetre jóval kevesebb lesz, mint a rendes költség.

Az elnökség, mihelyt fölszólításunknak eredménye lesz, érintkezésbe teszi magát a magyar államvasutak és az orsz. kiállítás igazgatóságával a kedvezményes árak iránt. A kiállítás rendezőbizottságát pedig fölkéri, hogy adjon mellénk a kiállítás területén szakértő vezetőt. Nemkülönben az elszállásolás iránt is intézkedik.

A főrándulásban részt vehetnek a gazdasági egyesület nem-tagjai is. A résztvevőkhöz tartozó hölgyek csupán az utazási kedvezményben részesülnek, de a kiállításon mint a főránduló testület tagjai nem szerepelhetnek.

Bejelentéseket a részvételre elfogad a gazd. egyesület titkári hivatala (Zombor, posta-utca, Falcione-féle ház, I. emelet). Aláírási iverk vannak letéve a megyei lapok szerkesztősejében.

A további, még ezután megállapítandó részletek közzé lesznek téve a gazd. egyesület hivatalos közlönyében, a „Gazd. Értesítő“-ben, nemkülönben a többi megyei lapokban.

R o m b a y D e z s ö,
gazd. egyes. titkár.

A népiskolák túlterhelése.

Általánosak és indokoltak mindazon panaszok, melyek a népiskola túlterhelésére nézve országsszerte emeltettek, örvendetes ezek ellenében azon jelenség, hogy a tanítói világ törekvőbb része komolyan foglalkozik oly orvosszer kutatásával, mely hivatva leendő bajon gyökeresen segíteni. A kalocsa-egyházmegyei tanítószög zöme szintén feladatává tette e korszerű és égető kérdés beható tárgyalását s mielőbb üdvös megállapodásra fog jutni. Eddig elhatározta, hogy a tankönyveket népiskoláiból kiirtja s a közhasznú ismereteket olvasókönyvek segítségével fogja előadni. Már most azon kérdés megoldása tüzetelt ki: vajjon a közhasznú ismeretek szakma szerint, vagy valamely tárgyra, pl. földrajzra mint alaptárgyra fektetve koncentrikus (központosító) tanmenetben adassanak-e elő? Én úgy hiszem, hogy utját állom a további fejtegetéseknek, ha azon nézetemnek adok kifejezést, miszerint a szakma szerint szerkesztett olvasókönyveket csak rövidebbre foglalt tankönyveknek tekintem, melyek materiális hasznót eredményezhetnek ugyan, a mennyiben a tankönyvekre fordított költségeket általuk megtakaríthatjuk, de erkölcsi eredményt nem biztosítanak számukra; sőt minthogy ily olvasókönyveket használnak, inkább maradnak a réginel.

A központosító tanmenetet alkalmazva nem létezik oly tantárgy, melyet a földrajzzal mint alaptantárggyal összekötésbe ne hozhatunk. E mellett tanításom lehet minden oldalra, érdekes, mulattató, és értelmet s az idegeket minden irányban kellemesen s hasznosan munkálkodtató.

Persze nagy gonddal kell az ily olvasókönyveket szerkeszteni; mert az ide s tova kapkodás s rendszertelenség itt még jobban s többet árthat, mint másutt, míg ha minden tantárgyból kiválogatjuk a legfontosabb tudnivalókat s ezeket érdekes variációkban előadjuk: oly célt érünk el általuk, minőt tankönyvek segítségével a legnagyobb fáradság kifejtése mellett sem érhetnénk el.

Minden ut Rómába vezet; azért mindenki a legrovidebbet és legbiztosabbat választja.

A modern népiskola követelményeinek egy koncentrikus módon szerkesztett, logikai és lélek-tani törvényeknek megfelelő rendszerrel összeállított érdekes, mulattató, meggyőző, tanulságos s vallásos szellemtől áthatott encyklopaedikus olvasókönyvvel legbiztosabban volnánk képesek megfelelni.

Ily olvasókönyvnek hiányát élénken érezzük; ez égető szükségét mielőbb pótolni: az ujkori paedagógia egyik legfontosabb feladatát képezi.

Bergl Emil.

Különfélék.

— Főlkérjük azon t. vidéki előfizetőinket, kikhez levelező lapokat irtunk, legyenek szivesek az előfizetési díjak beküldése iránt intézkedni.

— Az adóbehajtásnak igen kényelmes módját fűdözte föl néhány adóexekutor és becsüs. A jó emberek rájöttek, hogy a házról-házra való m. szkálás szörnyen unalmas dolog, azért a zálogolási jegyzőkönyveket az utóbbi időben otthon veszegetik föl a hűvös szobában és úgy találomra jegyzik be tételszámonként a zálogtárgyakat; ha aztán árverésre kerül a sor, hát nem muszáj éppen „stimmeln“ a tárgyaknak, behozatnak ok és elárvereznek mindent, a mi a kezük ügyébe akad. Hogy aztán a beexequált tárgyakra támaszt-e valaki igényt, vagy tulajdonát képezik-e azok az adóhátralékosoknak, ahhoz ok nem értenek, azzal ok nem törődnek.

— A hivatalos kávé rendes akciden-ciját képezi egynemely született rendörnek, mely akcidenca nagyobb részt a türelmi bárcák kiállításáért s azon helyeken szokott nekik kiszolgáltatni, mely helyek nem annyira engedélyezve, mint inkább túrva vannak; a ki ismeri rendör-ségünk élelmességét, annak nem lesz nehéz kitá-lálni, hogy a kávé (rendeles nélkül is) a szokott hivatalos quaterkák követik, minek következté-ben az éjjeli fölügyelet sokkal élénkebb, mint a

nappali; csakhogy természetesen a rendőség védelmére utalt közönségnek időről időre tudni kell, hogy mely tájon tartatik az éjjeli inspekció, hogy aztán a helyzetnek megfelelő furfanggal kials-hassa valamelyik hentesből besorozott rendört a — nagy vajdligból.

— Adán a szent-istvánnapi ágyuzásnál egyik erősen megtöltött mozsár szétrobbant és az ágyukat sőtögető kisbíró karjait összeroncsolta annyira, hogy az illető a kapott sebekbe pár nap alatt belehalt.

— Adán f. évi augusztus hó 29-én a váro-si nagyvendéglő dísztermében jótékonycélu tánc-vigalom tartatott.

— Schambach Emil nagyvendéglős a zsufixeseket, kiknek mindenütt és mindenben „külön cipő“ kellene, legutóbb arra szoritotta, hogy ebédelni és vacsorázni az emelet helyett ezután a földszinti üvegterembe járjanak.

— A bukott kereskedők száma egygyel ismét több Zentán. Roth Adolf hid utca-beli boltját f. hó 25-én bezárták.

— A községbírói választást — mint hírlík — megappellálták.

— Kikinda és Mokrin között f. hó 23-án egy fejtől megfosztott emberi hullát találtak.

— Kustár Lajos csanádi plebános ur Lajos napján igttatott be új hivatalába. Zentáról Szabó László orsz. képviselő ur, továbbá Gregorits Mihály, Flesch József, Braun Soma, Zettin József és Kozár Péter urak tették ez alkalomból tiszteletüket nála.

Vojnits Máté ur és Babócs Gizella k. a. f. hó 17-én esküdtek egymásnak örök hűséget a helybeli róm. kath. templom-ban. Eljenek!

— A bács megyei szolgabírák első értekezlete f. hó 25-én tartatott meg Matkovics Lajos zentai szolgabíró lakásán, melynek célja, a működés egyöntetűségének megbeszélése volt. Jelen voltak: Csupor Gyula palánkai, Deák Zsigmond almási, Latinovits Gyula bajai, Császár Péter topolyai, Gombos Béla óbecsei, Raics Mihály zsabylai, Kolozsváry Sándor ujvidéki és Visy József hadsági szolgabírák. Az értekeztet után Matkovics Lajos lakásán estély, a következő napon pedig ugyanannak csókai villájában ebéd volt.

— A sz. háromságtéri sétányon az érdekes városi hatóság még most sem állított föl padokat. Ugy látszik, hogy a közönség érde-keben ezt hetenként és állandó rovatban kell konstatálnunk.

— Garantirozatlan hír. Lajos nap-ján Matkovits szolgabíró urnál az első tósztot Gombos Gábor ur, a másodikat Matkovits József ur mondták a vendégszerető házigazdára.

— Plébános választás volt a m. szombaton Moholyon, mely alkalommal Ujhelyi Ágoston egyhangulag megválasztatott az ürese-désben volt állásra.

— Rőndnek muszáj lönyyni! Vasárnap este 11 órákor lelekelmő látványban gyönyörködtek az adai-utca lakói. hol a Budai-féle ház előtt az árokban egy karddal fölszerelt s zületett rendőr „áldott“ állapotban aludta az igazak álmát. A rendőr ur akkor már végig-potyázta az összes korcsmákat, kiszipolyozta az összes ott időzött polgárokat, beszédte a hivatalos kávékat s megindult az éjjeli fölügyeletre, mit elég lelkiismeretesen, az isten szabad ege alatt, be is tartott. Már most mondja még valaki, hogy a mi s zületett rendőreink nem tudják, hogy mi a rőnd!

— A mi akaratos polgármester-rünk épített a városháza toronyát, habár az árlejtés ellen törvényes időben fölfolyamodás ada-tott be. Az árlejtés csak akkor fog jogerőre emel-kedni s válik végrehajthatóvá, ha a vármegye dönt a fölfolyamodás tárgyában; ezt azonban a polgár-mester ur vagy nem tudja, vagy nem akarja tudni. Vagy talán sok a pénz a város kasszájában s ez nyugtalanítja a polgármester urat?

— Egyik tanács tag a multkor azt eszelte ki, hogy a város legelőbér köv. teléseit peren kívül is be lehet hajtani; azon melegeben neki is indított egy hivatalnokot, ki nyakra-fore-exequálta még azokat is, kik tartozásukat már rég lefizették; egy ilyen nyugtával ellátott polgár azonban észrevette, hogy ez az eljárás nemcsak hogy nem jogos, hanem egyenes hivatalos hata-lommal való visszaélést s mint ilyen büntetendő cselekményt képez: nem is késett a hivatalnok urat bottal kinalgatni, ki ennek következtében aztán jónak látta a további eljárást fölfüggeszteni.

— Személy- és vagyonbiztonság Adán. Lapunk mult számában említettük, hogy az ada-moholyi hitelintézetet és Pásztor György vaskereskedő üzleti helyiségét ismeretlen tettesek feltörték. Hát ezek a jómadarak f. hó 22-én éjjel 1/2, 12 órákor ismét megjelentek az adai postaépü-let előtt (mely, ugy látszik, dézsmálásra volt ki szemelve), s dacára annak, hogy a rendőség jö-

vetelükről előre értesülve, föllállitva s fegyverek-kei fölszerelve volt mégis futni engedték a gaz-embereket, kiknek láttára minden bátorságuk cseren hagyta őket. Gyönyörű virágszalak lehet-nek még azok az adai rendőrök is, mintha csak nálunk nyerték volna kiképeztetésüket!

— A hajnövése. Molleschot turini tanár évek óta foglalkozik a haj tanulmányozásával. Kutatásait a mult napokban tette közzé. E szer-int a haj sokkal jobban nő nyáron, mint télen s a rövidre nyírás előmozdítja a haj sűrűsödését. Minél nehezebb valakinek a testsúlya, annál ke-vesebb a haja.

— Általános iskolai atlaszt kap-tunk, mely Méhner Vilmos kiadásában jelent meg. Ezen atlasz, mely népiskolai használatra készült s melyet György Aladar nézett át és látott el a borítékon statisztikai adatokkal, az eddigi hasonló atlaszokat foképen azzal mulja fölül, hogy nem csak nagyobb és terjedelmesebb, hanem e mellett pontos es a mi fo: igen tiszta nyomásu. Az atlasz-ának ára 36 krajcár. Egyes térképek is kap-natók belőle, melyeknek ára 10—10 krajcár.

Üzleti heti szemle.

Zentán, 1885. augusztus 28-án.

(— n —) Gabonauzletünk e-heten meglehe-tősen élénk volt. A forgalom nagyobb lendületet nyert, és az árak kellemes irányzat mellett ese-kélyességgel emelkedtek. Véleményem szerint már a közel jövőben magasabb árakat kapunk.

Mai hetipiacunk szerfőlött látogatott volt. Buzában a fölhozatalt 4000 mmázásra számítják. Árpa és zab igen gyéren fordult elő. Gabona-piacunkon az egyes ügyletek a következő árak-ban köttettek: buza 6.50—7.10, árpa 4.40—4.60, zab 5—5.20, köles 4.40—4.60 métermázsánként.

Nyilttér.*

A t. szülők figyelmébe.

Hosszabb idő óta figyelemmel kísérem a Berger testvérek könyvkereskedőknek csufolt cég egy botrányos eljárását a könnyen hívő tanulókkal szemben Hallgatói is akartam erről, azt hívem, hogy figyelmeztetések után fölhagynak minősithetlen gschäfteléseikkel, de csalódtam. Dacára annak, hogy a céget több szülő, sőt a tek. gym. igazgató ur is megróta, a tanulókat pedig, a mennyire lehetséges volt, én is fölvilágosítottam a céggel való érint-ke és szellemi mint anyagi hátrányos voltára, az kel ta-pasztalnom, hogy mindennek dacára üzük gschäfteléseiket, mely nem kisebbül áll, mint hogy a tanulóknak pénzét köl-csönöznek, szívet-lelket mételeyző és erkölcsrontó pikáns naptárt és pikáns lapot az ártatlan gyermekeknek drága áron adnak el.

Mint mondtam, a gyermekek figyelmeztetése csak jálra hányt borsó maradt. Nem is esda. A cég gschäftelési vágyát kielégítendő, a szünidő alatt azzal bátorítja az óva-t-sabb gyermekeket, hogy most nem parancsolnak a tanítók, az iskolai év kezdetével pedig szélhámoság által akarja az ártat-lan csemetéket hálójába keríteni. Igerfüt-fár, 20%, sőt 33 1/3% engedményt tankönyvekből, holott a sz. p. firma örülne, ha ő kapna 20%-ot, mint kontár, kit az országos magyar könyvkereskedők egylete kebelébe sem fogadott. Igeretei tehát vagy oda irányulnak, hogy a gyermekeket oda csalva, minden haszontalanságokat rájuk löcsöljenek, vagy pedig tudatlanságukat fölhasználva, mint tavaly is megtörtént, 2 frt, 2 frt 50 kros rajzeszközt 4 frt-, sőt 5 frtért adtak el és a szegény tanuló szemeit egy 5 kros ajándékkal törölték ki.

Nem ajánlhatom tehát eléggé a nála való vásárlás al-kalmával a legnagyobb óvatosságot, mert e cégről bátran el lehet mondani: sokat ígér, mit sem ad. S. B.

* E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

DUDÁS ISTVÁN.

325/1885. sz.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t-c. 102. § a értelmében ezennel közhíre teszi, hogy a zentai kir. járá-bíróság 2093/1885. számú végzése által Kerekes Sándor javára Jakovlyevics M. lán ellen 50 frt tőke és eddig összesen 86 frt 55 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielég tési végrehajtás a kalmával bíróság le- és fölfüg-galt és 360 frtra becsült 80 mm. kukorica, 2 ló, 3 koszi, 4 lóra való szerszám, 1 eke s talyiga és egyéb tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatlak.

Mely árverésnek a 4000/1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Adán a község-házánál leendő eszközzésére 1885-ik évi szeptember hó 2-ik napjának d. e. 8 órája határidőül kitűzték és ahhoz a veuni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivattak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t-c 107. § a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t-c. 108. §-ában megállapított föltételek szer-int lesz kifizetendő.

Kelt Zentán, 1885. évi augusztus hó 26-ik napján.

Rácz István, kir. bir. végrehajtó

Arverési hirdetés.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közzé teszi, hogy a zentai kir. járásbíró ság 2350. számú végzése által Steiner Hermína javára Steiner Eugenia ellen 1500 frt tőke, ennek 1885. évi június hó 25-ik napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 27 frt 80 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság fölfoglalt és 2496 frt 50 krra becsült borok- és butorokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 8132/1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Zentán végr. szenvedett lakásán leendő eszközökre **1885-ik évi szept. 5-ik** napjának délutáni 2 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérnek becsáron alul is eladni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zentán, 1885. évi augusztus hó 28-ik napján.
Braun Soma, kir. bír. végrehajtó.

Alólirotnak hid-utcai házában egy utcára nyíló szoba, boltnak vagy irodahelyiségnek bármely órában kiadandó.
Fischer Móric.

A legbiztosabb szer

az általam, **CSILLAG ANNA** által föltalált **haj- és szakálnövesztő kenőcs,** mely a gyógyászati fakultások leghíresebb szakférfia által vegyelemezett kintő hatásának találtatott: a haj kihullása ellen, a haj növesztésére, fejköszvény ellen, kopaképződés, kopaszfejség, a bajusz és szakál ritka növeése elleni



Szétküldési gyári főraktár: Budapesten, VI., Király-utca 26. — Zentán kapható Kupkai Géza gysz. urnál

**Legjobb a világon**

és egyszerű, valamint tartós szerkezetűknél fogva minden más varrógépek között előnyben részesülnek.

Helyben valódiak csak Neidlinger G.-nek Kossuth-utca, Wulfs Pál házában levő raktárában kaphatók.

Harkányi gyógyfürdő.

HARKÁNYI GYÓGYFÜRDŐ

Harkányi gyógyfürdő.

MAGYARORSZÁG, BARANYAVÁRMEGYÉBEN.

Fürdőidény május 1-től szeptember 30-ig.

Habár ezen fürdő hírneve oly hosszú évek lefolyása óta számtalan kiváló gyógyeredményei által meg is lett alapítva, mégis a fürdőigazgatóság sok évi tapasztalat alapján kijelentheti, hogy ezen csodaszerű gyógyforrásnál ezerek és ezerek a legmakacsabb és legnehezebb betegségekben is egészségüket és épségüket visszanyerték, a miért is a legnagyobb elismerést érdemli.

E fürdő a maga nemében egyedüli; minden más akár belföldi, akár külföldi hason gyógyforrást gyógyhatás tekintetében fölülmul; a mit különben az évről-évre szaporodó vendégek száma is bizonyít.

Ezen 50° R. természetes meleg ártézi kénforrás kitűnő gyógyítási hatással bír csuzos, köszvény, görvélly, idült bőrkütegekre, aranyér-, nőbántalmakra, fogamzási hiányok, sebzések, daganatok és higanyos gyógyszerek által okozott mérgezésekre, továbbá máj-, lép-, általán mirigy-daganatokra, nehéz hallás, idült szembajok és ivarszervi bántalmak ellen.

Az utazásra ajánlható a budapest-pécsi vasut, vagy a déli vasut budapest-kanizsa-barcsi vonala, állomás: Pécs, alföldi vasut, Eszéken át Villányig, mohacs-pécsi vasut, állomás: Villány.

Posta- és távirat-állomás.

Bővebb tudósítást a legnagyobb készséggel dr. HELLER JÓZSEF rendes fürdőorvos nyújt. Harkány, 1885.

Harkányi gyógyfürdő.

A fürdő-igazgatóság.

Harkányi gyógyfürdő.

SÁRKÁNY bizományi és butor-csarnoka Budapesten. Gizella-tér 3. sz. I. em., a Deak Ferenc-utca sarkán.

Ajánlja az országos kiállítás t. látogatóinak a legelőkelőbb hazai asztalos-mesterek által készített óriási választékban eladásra kiállított igen finom szalon-, ebédlő-, háló- és uriszobák-tereken ezéseket, mindenemű kivitelben; **körülbelül 150 szobára való egyszerű legszilárdabb asztalos- és kárpitos-butorok,** kelenyékre kiválóan alkalmas, valamint vasbut orok nyári lakberendezésekre, az egyszerű butorkészlet teljes fölhasználása miatt, míg e készlet tart, az elkészítési áron alul eladatnak.

Dús választék igen elegáns, valamint egyszerű kész szalon- és juttaszövetekből **rendkívüli olcsó árak mellett.**

Bemenet a Gizella-téri oldalról a 3. sz. kapunál I. em.

Megrendelések a legnagyobb lelkiismeretességgel eszközöltetnek. Mintarajzok és árjegyzékek bérmentve küldetnek.

A torontálmegyei gazdasági kiállításon 1884-ben **EZÜST DISZ-OKLEVELLET** nyert.
A bécsi 1883. évi nemzetk. gyógyász. kiállításon **EZÜST ERMET** nyert.
A triestti 1882. évi kiállításon **BRONZ-ERMET** nyert.
A gráci 1880-ik évi országos kiállításon **ELISMERÉSI OKLEVELLET** nyert.

A MOHAI ÁGNES FORRÁS

hazánk egyik legszénsavdúsabb

SAVANYUVÍZ

kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajaiban. Általában a víz mindazon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.

Borral használva kiferjedt kedveltségnek örvend.

Kizárólagos főraktár

Édeskuty L.

m. kir. udv. szállítónál, Budapesten.

Ugyisint kapható minden gyógyszertárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Az 1884-ik évi elszállítás

1,500.000 palaczk.

ZENTÁN KAPHATÓ: Buchwald József, Horty János, Nikolits M., Terbuca János és Zettin Józsefnél.